

MMBF Földgáztároló – Tárolói Informatikai Platform

Felhasználói kézikönyv

Szoftver verzió: 4.6.0.

Dátum: 2011. február 8.

TARTALOM

1	BEVEZETÉS	3
2	A TIP FELÉPÍTÉSE	4
2.1	Architektúra	4
2.2	Rendszerfunkciók	4
2.2.1	Jogosultsági rendszer	4
2.2.2	Üzleti funkciók	4
3	KEZELÉSI ÚTMUTATÓ	6
3.1	Általános funkciók	6
3.1.1	Belépés	6
3.1.2	Kalkulátor	7
3.1.3	Súgó	7
3.2	Nominálás	8
3.2.1	Nominálások bejelentése	8
3.3	Allokálás	11
3.3.1	Allokálások felbontása	11
3.4	Másodlagos kereskedelem	14
3.4.1	Hirdetőtábla	14
3.4.2	Bejelentés	16
3.4.3	Jóváhagyás	19
3.5	Adminisztráció	22
3.5.1	Email üzenetek	22

1 BEVEZETÉS

A tárolói informatikai platform célja, hogy a törvényi és szabályozási követelményeknek megfelelően támogatást nyújtson a földgáztároló üzleti működtetéséhez, napi forgalmának és elszámolásainak pontos és naprakész vezetéséhez.

2 A TIP FELÉPÍTÉSE

2.1 ARCHITEKTÚRA

Az alkalmazás felépítésében a moduláris elvet követi. Az egyes, jól körülírható üzleti funkciókat önálló modulok látják el, biztosítva a modulok közötti kommunikációt és akadálytalan adatáramlást.

A tárolói IP tekintetében minden üzleti funkció implementálására szerveroldalon került sor, a kliensoldalon csak a felhasználói hozzáférés biztosított. Ebből kifolyólag a web böngészők szokásos telepítési módján kívül a kliensoldalra vonatkozóan semmilyen egyéb szoftver, vagy rendszerkomponens telepítésére nincs szükség. A kliensoldali működés biztosításához elengedhetetlen feltétel azonban, hogy a böngésző alkalmazásokhoz flash player plugin legyen telepítve.

Támogatott böngészőalkalmazások:

- *Internet Explorer:* A 6-os verzió memóriakezelési problémái következtében a felhasználói felületek lefagyása előfordulhat, ezért javasolt a 7-es vagy e fölötti verziók alkalmazása. Korábbi verziók használata nem javasolt.
- *Mozilla Firefox:* 3.5 vagy e feletti verziók.
- *Egyéb böngészők:* a TIP tulajdonképpen bármely böngészőalkalmazásból elérhető, de miután a tesztelési tapasztalat nincs ezek használatával, így a problémamentes működés sem garantált.

A böngészők tekintetében minden esetben javasolt a legfrissebb verzió alkalmazása.

2.2 RENDSZERFUNKCIÓK

2.2.1 Jogosultsági rendszer

A felhasználók azonosítása tanúsítványok alapján történik. Ezért a rendszerhasználatához minden felhasználónak be kell szereznie egy hiteles tanúsítványt egy valamely, erre felhatalmazott forgalmazótól. A felhasználó azonosítására szolgáló tanúsítványt ezek után telepíteni kell a TIP elérésére használandó személyi számítógépre.

Az egyes partnerekhez több felhasználó is rögzíthető a rendszerbe, akár külön-külön szerepkörökbe sorolva is. Minden felhasználó számára a hozzájuk rendelt szerepkörök határozzák meg a jogosultságalmazataikat. Az azonos szerepkörbe tartozó felhasználók azonos jogosultságokkal is rendelkeznek.

2.2.2 Üzleti funkciók

A tárolói informatikai platform az alábbi üzleti funkciókat biztosítja:

- *Nominálás:* a tárolói nominálások fogadása, összesítése, illetve a napi tárolási feladat meghatározása tárolónként (kereskedelmi és stratégiai) külön-külön és a teljes tárolóra összesítve is.

-
- *Allokálás:* a gáznap és a havi allokálások fogadása a szállítói informatikai platform felől, illetve ezen adatok feldolgozása, tárolókra, tároltatókra és tárolási szerződésekre, való felbontása, továbbá a tároltatók készleteinek kezelése, azok változásainak napra kész vezetése.
 - *Másodlagos kereskedelem:* a tárolói kapacitások és készletek másodlagos kereskedelmének támogatása kezdve az ajánlatok közzétételétől az ügyletek bejelentésén át azok elszámolásáig, illetve az adásvételnek megfelelő átvezetéséig.

A fenti funkciók részletes ismertetését a 3. Fejezet tartalmazza.

3 KEZELÉSI ÚTMUTATÓ

Az alábbi fejezet a TIP alkalmazás használatát, annak funkcióihoz kapcsolódó kezelőfelületek működését mutatja be.

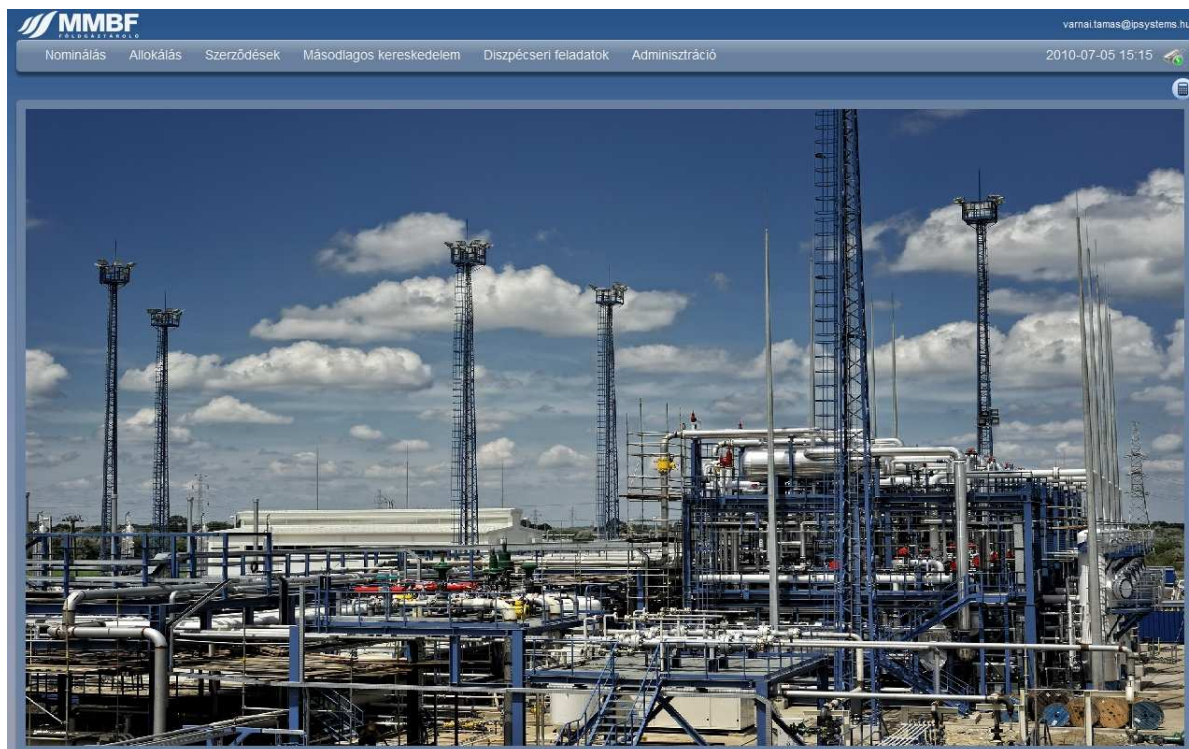
3.1 ÁLTALÁNOS FUNKCIÓK

3.1.1 Belépés

Az TIP alkalmazás az alábbi módon érhető el:

1. Nyisson meg egy böngészőt!
2. Írja be a címsorba a <https://10.70.123.9/ETIP/>, illetve a (vagy a tartalékrendszer üzemelése estén a <https://10.110.111.117/ETIP/>) IP címet, vagy a <https://b2b.mol.hu/mmbf/> URL-t és üsse le az Enter billentyűt!
3. A böngésző egy felugró ablakban kéri a felhasználó tanúsítványát.
4. Válassza ki a belépéshez használandó tanúsítványt!
5. Amennyiben jogosult a TIP elérésére, akkor a rendszer az azonosításnak megfelelő jogosultsággal belépteti a felhasználót!

A felhasználók sikeres belépést követően a TIP nyitóképernyőjét érik el.

1. ábra: A Tárolói Informatikai Platform nyitóképernyője.

A nyitóképernyő jobb felső sarkában jelenik meg a felhasználó azonosítója. Az alatta lévő sorban található a főmenü, amelyből az adott funkcióhoz tartozó almenük listája érhető el. A menüsor jobb oldalán az aktuális dátum és a szerveridő kerül kijelzésre. A szerverkapcsolat állapotát jelző ikon mutatja, hogy az adott pillanatban él-e a szerverkapcsolat, vagy sem (.

A szerverkapcsolat megszakadása jellemzően valamilyen hálózati hiba fennállását valószínűsíti!

Az alkalmazás üzleti funkcióihoz rendelt kezelőfelületei az alkalmazás főmenüjéből lenyíló almenükre történő kattintással érhetők el. Csak azok a menük és menüpontok jelennek meg, amelyekhez a felületre belépett felhasználónak jogosultsága van.

3.1.2 Kalkulátor

A kalkulátor ikonra kattintva az alkalmazás bármely felhasználói felületéről elérhető a térfogat és hőmennyiség közötti átváltást elősegítő segédeszköz.

A kalkulátor használata:

1. Kattintson a kalkulátor ikonra!
2. Egy felugró ablakban megjelenik a kalkulátor.
3. Válassza ki a kívánt gáznapot!
4. A gáznap kiválasztásának hatására a Fűtőérték mezőbe betöltődik a tárolói nullponton mért adott napi fűtőérték.
5. Adja meg az átváltani kívánt mennyiséget akár energiában, akár térfogatban!
6. Nyomja meg a Számol nyomógombot!
7. A kalkulátor bezárásához nyomja meg a Bezár nyomógombot! Bezárás után a kalkulátor megőrzi az utolsó számítás adatait.

3.1.3 Súgók

A rendszer minden felhasználói felülethez rendelkezik az adott felület működését, illetve a funkció sajátosságait leíró súgóval. Jellemzően a súgók végén megtalálható tippek segítséget nyújtanak a felhasználóknak az adott felület hatékony kezeléséhez.

A súgók a felhasználói felületeken a jobb felső sarokban közvetlenül a menüsor alatt található ikonra történő kattintással érhetők el. A súgók egy külön felugró ablakban jelennek meg.

3.2 NOMINÁLÁS

3.2.1 Nominálások bejelentése

Menü: Nominálás → Bejelentés

ÜZLETI KÖRNYEZET

A felhasználói felület a rendszerhasználók gáznapjainak, illetve nominálás előrejelzéseinek fogadására szolgál.

A stratégiai és a kereskedelmi tárolóhoz is hozzáféréssel rendelkező rendszerhasználóknak mindkét tárolóra külön-külön kell leadni a gáznapjainkat, illetve a nominálás előrejelzéseket. A stratégiai készlet terhére nominálás csak akkor adható le, ha a stratégiai tároló nyitva van.

HASZNÁLAT

I. *Nominálás a kezelőfelületen*

1. Válassza ki a Nominálások fület (alapértelmezett)!
2. Válassza ki a rendszerhasználót, amely nevében nominálást kíván leadni (csak jogosultság alapján)!
3. Válassza ki a kívánt tárolót! **Figyelem:** a stratégiai nominálás leadása csak nyitott készlet esetén és kizárólag csak a stratégiai tárolóhoz hozzáféréssel rendelkező rendszerhasználók számára lehetséges.
4. Válassza ki a kívánt gáznapot! A kezdő és a záró gáznap kiválasztásával lehet megadni a Nominálások táblázatban megjelenítendő gáznapokat.
5. Nyomja meg a Megjelenít gombot! Ennek hatására a kiválasztott gáznapok adatai betöltődnek a Nominálások táblázatba.
6. A nominálási adatokat a táblázat sorainak szerkesztésével lehet megadni:
 - *Gáznap:* nem szerkeszthető cella.
 - *Szállítató pár:* alapértelmezésben a kiválasztott rendszerhasználó (nem szerkeszthető).
 - *Irány:* legördülő listából választhatóan kitárolás vagy betárolás lehet. **Figyelem:** egy gáznapra csak egy irányú nominálás adható le. Az aktuális fizikai tárolási iránnyal ellentétes nominálást a rendszer automatikusan virtuális tárolási feladatként értelmezi.
 - *Mennyiség:* az adott gáznapra nominálandó tárolási feladat. **Figyelem:** az értéket pozitív egész számként kell megadni, egy mennyiségben a megszakítható és nem megszakítható kapacitásokra vonatkozóan. A rendszer automatikusan kezeli a megadott mennyiség nem megszakítható és megszakítható kapacitástípusokra történő szétosztását, melynek eredményét a táblázat felett jeleníti meg. A megadott tárolási irány függvényében a mennyiségek előjeleinek kezelése is automatikusan történik.

Amennyiben egy rendszerhasználó gáznapjainak az automatikus nominálás felosztását követően a tároló napi felkínált kapacitásainak a terhére is jut mennyiség,

akkor a felhasználási feltételek elfogadását a felhasználónak egy felugró ablak nyugtázásával kell megtennie.

- *Opcióval növel:* a megadott tárolói feladat növelésére felkínált opció mennyisége. **Figyelem:** az opcióval növel iránya minden esetben a tároló szempontjából értelmezett (a ki- vagy betárolási feladat növelése). Az opcióval növel mennyisége és a napi tárolási feladat mennyisége együttesen nem haladhatja meg a Tároltató szerződött nem megszakítható kapacitásának mértékét.
- *Opcióval csökkent:* a megadott tárolói feladat csökkentésére felkínált opció mennyisége. **Figyelem:** az opcióval csökkent iránya minden esetben a tároló szempontjából értelmezett (a ki- vagy betárolási feladat csökkentése). Az opcióval csökkent mennyisége nem lehet nagyobb, mint az adott gáznapra nominált tárolási feladat.
- *Befogadott:* nem szerkeszthető. Az adott tárolói napra a Tároló által befogadott tárolási feladat mennyisége. Nyitott nominálási időben a mező üres.

7. Nyomja meg a Mentés gombot! Ennek hatására a rendszer elvégzi a nominálás befogadási ellenőrzéseket és ha a megadott adatok ezeknek megfeleltek, akkor elmenti azokat. Hiba esetén az alkalmazás megjelöli a hibás adatokat és hibaüzenetben jelzi a hiba okát. Hibás adatok nem menthetők.

A Mégsem gomb megnyomására a rendszer a kiválasztott gáznapok adatait visszaállítja a módosítás előtti értékekre.

Figyelem!

- Több gáznap adatainak módosítása esetén fordítson figyelmet a rendszeres mentésre. A böngészőablak bezárása a mentetlen adatok elvesztésével jár.
- Amennyiben egy adott gáznapon ugyanaz a tároltató mind a stratégiai, mind a kereskedelmi készlet terhére adott le nominálást, akkor a Szállítórendszeri nominálásában a két mennyiség összegét kell leadnia a tárolói nullpontra.
- Virtuális és stratégiai tárolási feladat nominálása esetén sem csökkentő, sem növelő opció nem nominálható.

Tájékoztató adatok:

- *Tárolási irány:* a kiválasztott gáznapon a tároló fizikai tárolási irányát jelzi.
- *Mobilkészlet:* a kiválasztott rendszerhasználó mobilkészletének aktuális mennyisége.
- *Mobilkapacitás:* a rendszerhasználó által az adott gáznapon igénybe vehető szabad mobilkapacitás mértéke.
- *Betárolási kapacitás:* a kiválasztott rendszerhasználó számára az adott gáznapon elérhető (rendelkezésre álló) betárolási kapacitás mértéke.
- *Kitárolási kapacitás:* a kiválasztott rendszerhasználó számára az adott gáznapon elérhető (rendelkezésre álló) kitárolási kapacitás mértéke.
- *Virtuális betárolási kapacitás:* a kiválasztott rendszerhasználó számára az adott gáznapon elérhető (rendelkezésre álló) virtuális betárolási kapacitás mértéke.
- *Virtuális kitárolási kapacitás:* a kiválasztott rendszerhasználó számára az adott gáznapon elérhető (rendelkezésre álló) virtuális kitárolási kapacitás mértéke.

II. **Nominálási adatok importálása**

Az informatikai platform lehetőséget biztosít a nominálási adatok Excel formátumban történő importálására is. Egyszerre több kiválasztott állomány is feltölthető.

1. Válassza ki a rendszerhasználót, amely nevében nominálást kíván leadni (csak jogosultság alapján)!
2. Nyomja meg az Import gombot!
3. A felugró ablakban nyomja meg a **+** gombot és adja meg a feltöltendő táblázat elérési útvonalát!
4. Amennyiben több állományt is szeretne feltölteni, akkor ismétlje meg a 3. pontban leírtakat mindaddig, amíg az összes feltöltendő állományt kiválasztotta! A hibásan kiválasztott állományok a **—** gomb megnyomásával törölhetők a feltöltési listából.
5. Nyomja meg a Feltölt gombot!
6. A feltöltés során a rendszer ellenőrzi a feltöltendő adatok helyességét. Hiba esetén egy hibalistában jelzi az ellenőrzésen fennakadt adatokat, melyek javítását követően ismét el kell végezni a feltöltést. Hibás adatokat tartalmazó táblázat a rendszerbe nem tölthető fel!

Figyelem! A rendszerbe csak kötött formátumú Excel állomány tölthető fel, ezért célszerű először Exportálni egy táblázatot a kívánt időszakra, majd az adatok módosítását követően visszatölteni a rendszerbe. A cellák formátumának megváltoztatása automatikusan a feltöltendő állomány elutasításával jár.

Ha a feltöltendő táblázat olyan gáznapokra is tartalmaz adatokat, melyekre a rendszerben már van érvényes adat és az adott gáznapon nominálás még nyitott státuszú, akkor a feltöltés során a táblázat adatai felülírják a rendszerben már tárolt adatokat.

III. **Nominálási adatok exportálása**

A rendszer biztosítja a nominálási adatok Excel formátumú exportálhatóságát.

1. Válassza ki a rendszerhasználót, amely nominálási adatait exportálni kívánja (csak jogosultság alapján)!
2. A gáznapválasztó mezőkben válassza ki a kívánt időintervallum kezdetét és végét!
3. Nyomja meg a Megjelenít gombot!
4. A kívánt adatok betöltődnek a Nominálás táblázatba.
5. Nyomja meg az Export gombot!
6. A kiválasztott időintervallumba eső gáznapok adatai letöltődnek egy Excel táblázatba, ami ezek után szabadon elmenthető.

I. **Nominálások befogadása**

A gáznapon nominálások befogadása ütemezett feladatként történik. A rendszerparaméterként megadott időpontban (alapértékben 21⁰⁰) a rendszer az alábbiak szerint automatikusan elvégzi a nominálások allokálását:

- Amennyiben az összesített nominálások nem haladják meg a beállított technológiai korlátot, akkor minden partner leadott nominálása teljes egészében jóváhagyásra kerül.
- Ellenkező esetben először napi, majd ha szükséges, akkor a szerződött megszakítható kapacitások csökkentésére kerül sor a leadott nominálások arányában úgy, hogy az összesített nominálások értéke ne haladja meg a technikai korlátot. Nem megszakítható, illetve MSZKSZ kapacitások visszavágására csak abban az esetben kerül sor, ha a tárolórendszer technikai korlátai már nem teszik lehetővé a nem megszakítható kapacitások kiszolgálását.

A nominálások befogadása után minden az adott gáznapra nominálást leadott partner automatikus email üzenetet kap, amely tartalmazza a számára jóváhagyott nominálási mennyiségeket.

3.3 ALLOKÁLÁS

3.3.1 Allokálások felbontása

ÜZLETI KÖRNYEZET

Allokálás → Felbontás

A felhasználói felület a gáznap allokálás megtekintését, illetve a napi allokált mennyiség tárolási szerződések közti felosztásának megváltoztatását biztosítja.

A rendszer a Szállítótól kapott gáznap allokálási mennyiségeket automatikusan szétbontja a tároltató adott napon érvényes tárolási szerződéseire. Ennek eredménye a gáznap kiválasztását követően az alsó panelen lévő táblázatban tekinthető meg, illetve itt az allokálási szabályok betartásával a szerződések közti felbontás megváltoztatható.

HASZNÁLAT

1. Válassza ki a rendszerhasználót, amelynek a gáznap allokálásait szeretné megtekinteni (csak jogosultság alapján)!
2. Válassza ki a kívánt tárolót (kereskedelmi/stratégiai)!
3. Válassza ki a kívánt gáznapot! A kezdő és a záró dátum kiválasztásával lehet megadni az Allokálás táblázatban megjelenítendő gáznapok tartományát. Alapértelmezésben a tárgy gáznap és az azt követő hét gáznap kerül megjelenítésre. Az Előző hónap nyomógomb hatására a dátummezőkben automatikusan az aktuális dátumot megelőző hónap első és utolsó napja kerül kiválasztásra. A Tárgyhónap nyomógomb hatására a dátummezőkben automatikusan az aktuális hónap első és utolsó napja kerül kiválasztásra.
4. Nyomja meg a Megjelenít gombot! Ennek hatására a kiválasztott gáznapok allokálási adatai betöltődnek a felső táblázatba az alábbiak szerint:
 - Gáznap,
 - Nyitókészlet: a tároltató adott napi tárolói készletének nyitóértéke,
 - Tároló iránya: a tároló fizikai tárolási iránya az adott gáznapon,

- Napi allokálás: a szállító által allokált napi mennyiség (kitárolás esetén negatív előjellel, betárolás esetén előjel nélkül),
 - Allokált opció: a szállító által lehívott opció mennyisége (előjele a tároló szempontjából értelmezett),
 - Összesen: a napi forgalom alapján kalkulált készletváltozás mennyisége (az allokálás és az opció összege),
 - Módosult: jelzi, ha a havi allokálás során valamelyik gáznap mennyisége megváltozott a napi allokáláshoz viszonyítottan.
5. Kattintson a kívánt gáznap sorára a felső táblázatban! Ennek hatására az alsó táblázatba automatikusan betöltődnek a kiválasztott gáznap allokálási adatai, lebontva az adott napon érvényes tárolatói szerződésekre. Megjelenített adatkör:
- Allokált mennyiség: a gáznapi összes allokálás mennyisége.
 - Eltérés: az Allokált mennyiség és a megváltoztatott allokálási mennyiségek közötti eltérés mértéke. A változtatás csak akkor menthető, ha az eltérés értéke nulla.
 - Szerződés: a szerződés azonosítója.
 - Nyitókészlet/Mobilkapacitás: az adott szerződéshez tartozó tárolói készlet, illetve szabad mobilkapacitás gáznapi nyitóértéke. A szabad mobilkapacitás mennyisége a cella fölé pozicionált egérmutató esetén buboréksúlyóban jelenik meg.
 - Nem megszakítható: a szerződésben lekötött nem megszakítható kapacitására allokált forgalom.
 - MSZKSZ: az MSZKSZ által, a stratégiai kapacitások terhére értékesített kapacitásokra allokált forgalom.
 - Megszakítható: a szerződésben lekötött megszakítható kapacitására allokált forgalom.
 - Allokált opció: a szállító által lehívott opció adott szerződésre eső része.
 - Készletváltozás: az adott szerződésre allokált gáznapi készletváltozás mennyisége (alapértelmezésben a szerződésre allokált a nem megszakítható, megszakítható forgalom, az opció és bizonyos esetekben a napi kapacitásra allokált forgalom összege).
 - Zárókészlet: az adott szerződéshez tartozó tárolói készlet gáznapi záróértéke.
 - Napi kapacitásokra történő allokálás a szerződések után jelenik meg önálló sorban megszakítható kapacitásként. Értéke nem szerkeszthető.
6. A szerződésekre bontott allokálási adatok az üzleti ellenőrzések alatt megfogalmazott feltételek betartásával megváltoztathatók és a Mentés gomb megnyomásával a megváltoztatott adatok elmenthetők. Az allokálási szabályok megsértése esetén a rendszer hibaüzenetben jelzi a probléma okát. Csak hibátlan adatok mentése lehetséges.
7. A Mégsem nyomógomb megnyomásával az adatok visszaállíthatók a változtatás előtti állapotba.

Az allokálás felbontás eredményeinek megváltoztatására a 15:00h – 18:00h közti időintervallumban van lehetőség az allokálásokat követően. A havi újrallokálási lehetőségről a felhasználók e-mailen kapnak tájékoztatást.

Figyelem: Amennyiben egy adott gáznap havi és napi allokálási adatai között eltérés van, akkor a havi allokálás felülírja a napi allokálás adatait. Ezért, ha az érintett napon az allokálásfelbontás adatai megváltoztatásra kerültek, akkor a havi allokálás ezen adatokat is felülírja és az allokálás felbontása újra az automatikus allokálásfelbontás szabályai szerint történik meg.

Az allokált mennyiség szerződésekre történő automatikus felbontásának szabályai:

- A rendszer a tárolási szerződésekre történő allokálásokat mindig a legkorábban lejáró (amennyiben van olyan szerződés, amely az adott tárolási éven belül lejár), illetve ezen belül a legkedvezőbb forgalmi díjú szerződéseknél kezdi.
- Első lépésben felallokálja a nem megszakítható kapacitás típusokat (szerződéses NMSZ, MSZKSZ), majd azt követően a megszakíthatókat. Legvégül, amennyiben az allokált mennyiség meghaladja a szerződéses rendelkezésre álló kapacitásokat, akkor a maradék mennyiséget napi megszakítható kapacitás terhére allokálja.

A szerződésekre bontott allokálás megváltoztatásának szabályai

- A szerződéseken megváltoztatott allokálási értékek összege és az allokált mennyiség közötti eltérés értéke csak nulla lehet.
- Az allokált forgalmak összegének és az allokált készletváltozások összegének egymással megegyezőnek kell lenniük.
- A napi allokált mennyiség értéke nem szerkeszthető.
- A megszakítható kapacitásokra allokált forgalom csak akkor szerkeszthető, ha minden nem megszakítható kapacitás terhére jutott allokálás.
- Betárolás esetén a – a szállító szemszögéből értelmezett – **pozitív opció** (a TIP szempontjából a betárolási feladatot csökkentő opció, azaz az allokálások között negatív előjellel jelenik meg) bármely szerződésre átvezethető, de az opció mennyisége nem haladhatja meg az adott szerződésre allokált forgalmat (azaz egy szerződésre nem kerülhet több allokált forgalom, mint a szerződésen lekötött kapacitás). **Negatív opció** (a TIP szempontjából a betárolási feladatot növelő opció, azaz az allokálások között pozitív előjellel jelenik meg) mennyisége is bármely szerződésre elkönnyelhető, de az opció és a nem megszakítható kapacitásokra allokált mennyiségek összege nem haladhatja meg az adott napon rendelkezésre álló kapacitások mennyiségét (azaz a szerződésre allokált forgalom eredője nem lehet ellentétes a tárolás irányával, ezen esetben nem lehet nullánál kisebb értékű). Az opció mennyisége a fenti feltételek betartása mellett több szerződés között is felosztható.
- Kitérő esetén – a szállító szemszögéből értelmezett – **negatív opció** (a TIP szempontjából a kitérő feladatot csökkentő opció, azaz az allokálások között pozitív előjellel jelenik meg) bármely szerződésre átvezethető, de az opció mennyisége nem haladhatja meg az adott szerződésre allokált forgalmat (azaz a szerződésre allokált forgalom eredője nem lehet ellentétes a tárolás irányával, ezen esetben nem lehet nullánál nagyobb értékű). **Pozitív opció** (a TIP szempontjából a kitérő feladatot növelő opció, azaz az allokálások között negatív előjellel jelenik meg) mennyisége is bármely szerződésre elkönnyelhető, de az opció és a nem megszakítható kapacitásokra allokált mennyiségek összege nem haladhatja meg az adott napon

rendelkezésre álló kapacitások mennyiségét (azaz egy szerződésre nem kerülhet több allokált forgalom, mint a szerződésen lekötött kapacitás). Az opció mennyisége a fenti feltételek betartása mellett több szerződés között is felosztható.

- Napi kapacitás terhére allokált mennyiség bármely szerződés terhére elszámolható készletváltásként, akár több szerződés között megosztva is.
- Egy adott szerződés terhére elszámolt készletváltás semmilyen esetben sem haladhatja meg a szerződésen elérhető készletet (kitárolás esetén), vagy a szabad mobilkapacitást (betárolás esetén).
- A szerződésekre allokált forgalom és készletváltás iránya nem lehet ellentétes az adott gáznapra allokálás irányával.

3.4 MÁSODLAGOS KERESKEDELEM

3.4.1 Hirdetőtábla

Másodlagos kereskedelem → Hirdetőtábla

ÜZLETI KÖRNYEZET

A hirdetőtábla a tároltatók másodlagos kereskedelmi ügyleteinek létrejöttét, az eladók és a vevők igényeinek összehangolását segíti elő. A hirdetőtáblán mind az eladók, mind a vevők helyezhetnek el ajánlatokat. A rendszer az ajánlatok megjelenítésén túl nem nyújt támogatást a másodlagos kereskedelmi ügyletek létrejöttében. Ezek feltételeit a feleknek egymás között kell egyeztetnie, majd a megkötött ügyletek részleteit a Tárolónak bejelentenie.

HASZNÁLAT

I. Új másodlagos kereskedelmi ajánlat beadása

Figyelem! Másodlagos kereskedelmi ajánlatot csak ajánlatadási jogosultsággal rendelkező felhasználók adhatnak be a rendszerbe.

1. Az oldal megnyitását követően a rendszerben lévő érvényes másodlagos kereskedelmi ajánlatok betöltődnek a felső panelen lévő táblázatba (ha vannak ilyenek).
2. A felső panelen nyomja meg az Új ajánlat nyomógombot!
3. Ennek hatására az alsó panelen aktívá válik egy új, üres ajánlatbeviteli űrlap.
4. Válassza ki az ajánlatadó tároltatót a lenyíló mezőben! Ebben mindig csak az ajánlattevő felhasználó jogosultsági körébe eső partnerek jelennek meg.
5. Válassza ki az ügylet irányát, ami lehet eladás, vagy vétel!
6. Adja meg az ajánlat érvényességét (alapértelmezésben a következő gáznap)! Az ajánlat ezen a napon érvényét veszti és automatikusan törlésre kerül a rendszerből.
7. Adjon meg egy elérhetőséget, ahol az érdeklődők kapcsolatba léphetnek az ajánlattevővel! Ez tetszés szerint lehet e-mail cím, vagy telefonszám, esetleg bármi egyéb.

8. Az ajánlat részleteinek felviteléhez nyomja meg az Új ajánlati sor nyomógombot!
9. Ennek hatására a táblázat első sora aktívvá válik.
10. Válassza ki az ügylet tárgyát a cellába kattintva elérhető legördülő listából!
11. Adja meg a mennyiséget! A mennyiség értelmezése az ügylet tárgyától függően [MJ] vagy [MJ/nap]-ban történik.
12. Adja meg az ajánlati árat (opcionális)!
13. Egy ajánlatban több tételt is meghirdethet. Ehhez ismétlje meg a 8. ponttól kezdődő lépéseket.
14. Hibás sorok törléséhez kattintson a kívánt sorra, majd nyomja meg az Ajánlati sor törlése nyomógombot!
15. Az ajánlat mentéséhez nyomja meg a Mentés nyomógombot! **Figyelem!** A másodlagos kereskedelmi ajánlatok mentésénél a rendszer semmilyen üzleti ellenőrzést nem végez, csak az ajánlatadáshoz kötelezően megadandó adatok meglétét ellenőrzi. Hiányosan kitöltött űrlapot nem lehet elmenteni.

Figyelem! Amennyiben a Mentés gomb megnyomása nélkül elnavigál a Hirdetőtábla felületről, vagy bezárja a böngésző programot, akkor a felvitt adatok elvesznek.

II. Ajánlatok megtekintése

A rendszerben lévő érvényes másodlagos kereskedelmi ajánlatokat a rendszer bármely felhasználója megtekintheti.

1. Válassza ki a kívánt ajánlatot az ajánlati sorra történő kattintással!
2. Az alsó panelen lévő űrlapban megjelennek az ajánlat részletei.

III. Ajánlatok módosítása

Figyelem! A rendszer felhasználói kizárólag csak azon partnerek ajánlatait módosíthatják, amelyekhez másodlagos kereskedelmi ajánlat beadására jogosultságot kaptak.

1. Válassza ki a módosítandó ajánlatot a felső panelben lévő táblázat megfelelő sorára történő kattintással!
2. A kiválasztott ajánlat részletei betöltődnek az alsó panelen lévő űrlapba.
3. Módosítsa az ajánlatot!
4. Nyomja meg a Mentés gombot!

IV. Ajánlatok törlése

Figyelem! A rendszer felhasználói kizárólag csak azon partnerek ajánlatait törölhetik, amelyekhez másodlagos kereskedelmi ajánlat beadására jogosultságot kaptak.

1. Válassza ki a módosítandó ajánlatot a felső panelben lévő táblázat megfelelő sorára történő kattintással!

2. Nyomja meg az Ajánlat törlése gombot!

3.4.2 Bejelentés

Másodlagos kereskedelem → Bejelentés

ÜZLETI KÖRNYEZET

A másodlagos kereskedelemben értékesített tárolói készletek, illetve tárolói kapacitások bejelentésére szolgáló felület.

Másodlagos kereskedelmi ügyletek bejelentését minden esetben az eladónak kell kezdeményezni, majd ezt a vevőnek jóváhagyni. Az ügylet tárgyát képező földgázkészlet, illetve tárolói kapacitás csak a jóváhagyást követően kerülhet mindkét érintett fél esetében átvezetésre.

A felületet csak a másodlagos ügyletek bejelentésére jogosult felhasználók érhetik el. A felhasználók számára csak azon tároltatók ügyletei láthatók, illetve új ügyletek bejelentése, vagy meglévők módosítása csak azon tároltatók nevében lehetséges, melyekhez az adott felhasználó jogosultságot kapott.

HASZNÁLAT

A képernyőn lévő felső panelben az ügyletek legfontosabb adatai láthatók, úgymint:

- Azonosító: az ügylet egyedi azonosítására szolgáló szám, értékét a rendszer automatikusan generálja.
- Eladó neve.
- Vevő neve.
- Az ügylet hatálybalépésének dátuma.
- Az ügylet lejáratának dátuma.
- Az ügylet aktuális státusza.
 - **Függőben:** a bejelentés megtörtént, jóváhagyásra vár. A bejelentés adatai csak ebben a státuszban módosíthatók.
 - **Jóváhagyott:** a jóváhagyás megtörtént, az ügylet adatai már nem módosíthatók.
 - **Elutasított:** a bejelentést a vevő elutasította, az ügylet adatai nem módosíthatók. Újrakezdeményezni csak új ügyletbejelentéssel lehetséges.
 - **Érvénytelen:** a vevő általi jóváhagyás nem történt meg a hatálybalépés napjáig. Az ügylet adatai nem módosíthatók. Újrakezdeményezni csak új ügyletbejelentéssel lehetséges.
 - **Felfüggesztett:** a tároló operátorai által felfüggesztett ügylet. A felfüggesztés időtartama alatt a másodlagos piacon vett kapacitásokra a rendszer nem fogad be nominálásokat, készletek esetében pedig sem eladást sem kitérolást nem lehet kezdeményezni. A felfüggesztést csak operátori jogosultsággal lehet megszüntetni.
- Új ügylet nyomógomb: Új másodlagos ügylet bejelentésének kezdeményezésére szolgál.

I. Ügylet részleteinek megjelenítése

1. Válassza ki a felső panelen a kívánt ügyletet!
2. Az alsó panelre betöltődnek a kiválasztott ügylet adatai, melyek mindaddig módosíthatók is, ameddig az ügylet '**Függőben**' státuszban van:
 - a. Általános fül:
 - i. Ügyletazonosító.
 - ii. A bejelentő felhasználó azonosítója.
 - iii. Eladó: tároltató megnevezése.
 - iv. Vevő: tároltató megnevezése.
 - v. Az ügylet hatálybalépésének dátuma.
 - vi. Az ügylet lezárulásának dátuma.

- b. Gázkészlet – Kapacitás fül

A jobboldali táblázat a készleteladás részleteit tartalmazza, úgymint:

- i. *Forrás*: azon szerződés(ek) azonosítója, amely(ek) terhére a készleteladás történt.
 - ii. *Mennyiség*: az értékesített készlet mennyisége.
 - iii. *Fűtőérték*: az értékesített mennyiség fűtőértéke.

A baloldali táblázat a kapacitásértékesítés paramétereit tartalmazza:

- i. *Forrás*: azon szerződés(ek) azonosítója, amely(ek) terhére a kapacitásértékesítés történt.
 - ii. *Típus*: az eladott kapacitás típusa.
 - iii. *Mennyiség*: az értékesített kapacitás mennyisége.

- c. Összesítő fül

Az ügylet adatainak összesítését tartalmazza, úgymint:

- i. *Ügylet tárgya*.
 - ii. *Mennyiség*.

II. Új ügylet bejelentése

1. Kattintson az új ügylet nyomógombra! Ennek hatására az alsó panel aktívává válik.
2. Adja meg az ügylet adatait az alsó panelen lévő beviteli mezőkben, az alábbiak szerint:
 - a. Általános fül:
 - i. *Ügyletazonosító*: nem szerkeszthető, a rendszer generálja.
 - ii. *Bejelentő*: nem szerkeszthető, a bejelentést kezdeményező felhasználó azonosítóját a rendszer automatikusan rögzíti.
 - iii. *Eladó*: értékészletből választva. Csak azon felhasználók számára, akik több tároltatóhoz is rendelkeznek ügyletbejelentési jogosultsággal.

- iv. *Vevő*: értékkeszletből kiválasztva.
- v. *Hatálybalépés*: dátummezőből kiválasztva. Alapértelmezett értéke az aktuális napot követő gáznap. Az ügylet jóváhagyását követően az ügylet tárgyát képző készlet(ek) vagy kapacitás(ok) ezen a napon kerülnek átvezetésre.
- vi. *Lejárati*: az ügylet lejáratának dátuma. Készlet adás-vételi ügylet esetén nem értelmezett. Tárolói kapacitások esetén ezen napot követően a kapacitás használati joga visszazár az eladóra.

b. Kattintson a Gázkészlet – Kapacitás fülre!

Tárolt földgázkészlet eladásának bejelentése:

- i. Nyomja meg az Új gázkészlet nyomógombot!
- ii. Válassza ki a forrás szerződést, amely szerződés tárolói készletét az eladott mennyiség terheli! Csak az érvényes, készlettel rendelkező tárolói szerződések jelennek meg az értékkeszletben.
- iii. Adja meg a kiválasztott szerződés terhére értékesíteni kívánt gázmennyiséget!
- iv. A kiválasztott szerződésen nyilvántartott gázkészlet fűtőértékét a rendszer automatikusan számolja, de ez az alapértelmezett érték felülírható. A rendszer a megadott fűtőértékkel könyveli le a készlet átvezetését.
- v. Ha további szerződés(ek) terhére is kíván készletértékesítést felvinni, akkor ismételtlen nyomja meg az Új gázkészlet nyomógombot!
- vi. A táblázat sorainak törléséhez jelölje ki a törölni kívánt sort és nyomja meg a Gázkészletet töröl nyomógombot!

Tárolói kapacitás eladásának bejelentése:

- i. Nyomja meg az Új kapacitás nyomógombot!
- ii. Válassza ki a forrás szerződést, amely szerződés terhére a kapacitást értékesíti! Csak az érvényes tárolói szerződések jelennek meg az értékkeszletben.
- iii. Válassza ki az értékesíteni kívánt kapacitástípust!
- iv. Adja meg az értékesítendő mennyiséget!
- v. Ha további szerződés(ek) terhére is kíván kapacitásértékesítést felvinni, akkor ismételtlen nyomja meg az Új gázkészlet nyomógombot!
- vi. A táblázat sorainak törléséhez jelölje ki a törölni kívánt sort és nyomja meg a Kapacitást töröl nyomógombot!

c. Kattintson az Összesítő fülre!

- i. A táblázatban megjelenik a megadott mennyiségek összesítése készletre és kapacitástípusra. Ellenőrizze az adatok helyességét!
- ii. Nyomja meg a mentés gombot az ügyletbejelentés rögzítéséhez! Ekkor a rendszer ellenőrzi, hogy a megadott adatokkal az ügyletbejelentés befogadható-e. Ha igen, akkor megtörténik az ügyletbejelentés befogadása, melyről a vevőként megjelölt tároltató automatikus email üzenetet kap. Ellenkező esetben a rendszer hibaüzenetet ad.

- iii. A Mégsem gomb megnyomására a bejelentő felület megváltoztatott értékei visszaállnak a változás előtti értékekre.

III. Ügylet módosítása

1. Válassza ki a módosítani kívánt ügyletet! **Figyelem:** csak *Függőben* státuszú ügyletek módosítása lehetséges!
2. Az alsó panelben aktívvá válnak a beviteli mezők.
3. Végezze el a kívánt módosításokat az Általános és a Gázkészlet – Kapacitás fülön!
4. Ellenőrizze a módosításokat az Összesítő fülön!
5. Nyomja meg a mentés gombot!
6. A Mégsem gomb megnyomására a bejelentő felület megváltoztatott értékei visszaállnak a változás előtti értékekre.

3.4.3 Jóváhagyás

Másodlagos kereskedelem → Jóváhagyás

ÜZLETI KÖRNYEZET

A másodlagos kereskedelmi ügyletbejelentések vevő általi jóváhagyására szolgáló felhasználói felület. A bejelentett másodlagos kereskedelmi ügylet csak a vevő általi jóváhagyást követően léphet életbe az ügyletben megjelölt hatálybalépési dátummal.

Amennyiben a vevő elmulasztja az ügyletbejelentés jóváhagyását, akkor az a hatálybalépés napján érvénytelen státuszba kerül. Az érvénytelen státuszú bejelentések nem újíthatók meg. Ebben az esetben az ügylet megkötéséhez új bejelentést kell felvenni.

A felületet csak a másodlagos ügyletek megtekintésére, illetve jóváhagyására jogosult felhasználók érhetik el. A felhasználók számára csak azon tároltatók ügyletei láthatók, illetve jóváhagyás is csak azon tároltatók nevében lehetséges, melyekhez az adott felhasználó jogosultságot kapott.

A másodlagos jóváhagyás felületen az ügyletbejelentés adatai nem módosíthatók, ezt csak az ügyletben eladóként szereplő tároltató ügyletbejelentési jogosultsággal rendelkező felhasználói tehetik meg.

HASZNÁLAT

A képernyőn lévő felső panelben az ügyletek legfontosabb adatai láthatók, úgymint:

- Azonosító: az ügylet egyedi azonosítására szolgáló szám.
- Eladó.
- Vevő.
- Az ügylet hatálybalépésének dátuma.

- Az ügylet lejáratának dátuma.
- Az ügylet aktuális státusza.
 - **Függőben:** a bejelentés megtörtént, jóváhagyásra vár. A bejelentés adatai csak ebben a státuszban módosíthatók.
 - **Jóváhagyott:** a jóváhagyás megtörtént, az ügylet adatai már nem módosíthatók.
 - **Elutasított:** a bejelentést a vevő elutasította, az ügylet adatai nem módosíthatók. Újrakezdeményezni csak új ügyletbejelentéssel lehetséges.
 - **Érvénytelen:** a vevő általi jóváhagyás nem történt meg a hatálybalépés napjáig. Az ügylet adatai nem módosíthatók. Újrakezdeményezni csak új ügyletbejelentéssel lehetséges.
 - **Felfüggesztett:** a tároló operátorai által felfüggesztett ügylet. A felfüggesztés időtartama alatt a másodlagos piacon vett kapacitásokra a rendszer nem fogad be nominálásokat, készletek esetében pedig sem eladást sem kitárolást nem lehet kezdeményezni. A felfüggesztést csak operátori jogosultsággal lehet megszüntetni.

I. Ügylet részleteinek megjelenítése

1. Válassza ki a felső panelen a kívánt ügyletet!
2. Az alsó panelre betöltődnek a kiválasztott ügylet adatai.
 - a. Ügylet adatai fül:
 - i. **Ügyletazonosító:** az ügylet egyedi azonosítószáma.
 - ii. **Eladó:** az ügyletben eladóként szereplő tároltató partner.
 - iii. **Vevő:** az ügyletben vevőként szereplő tároltató partner.
 - iv. **Jóváhagyó:** a jóváhagyást végző felhasználó azonosítója.
 - v. **Hatálybalépés:** az ügyletben szereplő készlet és/vagy kapacitás ezen a napon kerül átvezetésre.
 - vi. **Lejárat:** készlet esetén nincs jelentősége, kapacitások esetén az itt megadott gáznapot követően a kapacitáshasználati jog visszazáll az eladóra.
 - vii. **Jóváhagy/Elutasít:** az ügyletbejelentés vevő általi jóváhagyása/elutasítása.
 - viii. **Indoklás:** szöveges beviteli mező, az elutasítás indokát tartalmazza.
 - b. **Összesítő fül:** az ügyletbejelentés összesített adatait tartalmazza, úgymint:
 - i. Az ügylet tárgya(i)
 - ii. Mennyiség

II. Ügyletbejelentés jóváhagyása

1. Válassza ki a jóváhagyandó ügyletbejelentést a felső panelen!
2. Az Összesítő fülön ellenőrizze, hogy az ügylet tárgya és a megadott mennyiségek megfelelők-e!
3. Az Ügylet adatai fülön jelölje be a Jóváhagy vagy az Elutasít lehetőséget!

4. Elutasítás esetén adja meg az elutasítás indoklását! Indoklás nélkül nem lehet elutasítást elmenteni.
5. Az ügylet jóváhagyásáról/elutasításáról az eladó automatikus e-mail értesítést kap.

TIPP

Ne utasítson el ügyletet azért, ha az eladó hibásan vitte azt fel! A függőben lévő ügyletet az eladó még módosíthatja, így a vevő a számára megfelelő, már módosított bejelentést hagyhatja jóvá. Miután az elutasított ügyletbejelentések a továbbiakban már nem módosíthatók, ezért elutasítás esetén az ügyletkötéshez újra fel kell vinni a bejelentést.

III. Másodlagos ügylet felfüggesztése

Másodlagos ügyletet csak az erre jogosultsággal rendelkező adminisztrátori szerepkörben lévő operátorok függeszthetnek fel. Felfüggesztett ügylet kapacitásait a rendszer nem veszi figyelembe a rendelkezésre álló kapacitások számításánál. Ezen ügyleteken lévő készlet és/vagy kapacitás a felfüggesztés időtartama alatt másodlagos kereskedelemben sem értékesíthetők.

Felfüggesztés életbe léptetése

1. Kattintson a Felfüggeszt jelölőnégyzetre!
2. Adja meg a felfüggesztés indokát!
3. Nyomja meg a mentés gombot! A rendszer hibajelzést ad, ha a felfüggesztés életbe léptetésénél nincs megadva indoklás. A felfüggesztésről az érintett tároltató automatikus email üzenetet kap a megadott indoklással.

Felfüggesztés törlése

1. Kattintson a bejelölt Felfüggeszt jelölő négyzetre!
2. Nyomja meg a mentés gombot! A felfüggesztés feloldásáról az érintett tároltató automatikus email üzenetet kap.

3.5 ADMINISZTRÁCIÓ

3.5.1 Email üzenetek

Adminisztráció → Email üzenetek

ÜZLETI KÖRNYEZET

A rendszer által kiküldött email üzenetek és azok állapotának megtekintésére, valamint az email üzenetek esetlegesen szükséges újraküldésére szolgáló felhasználói felületet.

HASZNÁLAT

1. Válassza ki a kívánt Partnert! **Figyelem!** A partner kiválasztása csak jogosultság függvényében lehetséges!
2. A dátumválasztó mezők segítségével adja meg az időszakot, amelyre a kiválasztott partner email üzeneteit meg kívánja jeleníteni!
3. Nyomja meg a Megjelenít gombot!
4. A kiválasztott partner számára a megadott időszakban elküldött email üzenetek betöltődnek a táblázatba az alábbiak szerint:
 - a. *Üzenet típusa:* jelzi, hogy az adott üzenet milyen esemény bekövetkezésének hatására került kiküldésre.
 - b. *Címzett:* mindazon címzettek felsorolása, akik számára az üzenet kiküldésre került.
 - c. *Tárgy:* a kiküldött üzenet tárgyában szereplő szöveg.
 - d. *Küldési idő:* az üzenet elküldésének rendszer által rögzített időpontja.
 - e. *Állapot:* jelzi az üzenet küldésének sikerességét.
5. Jelölje ki a táblázat egy kívánt sorát!
6. Nyomja meg a Megjelenítés gombot!
7. Egy felugró ablakban megjelennek az üzenet adatai és a teljes szövege.
8. Az Újraküldés nyomógomb megnyomására a rendszer ismételten elküldi az üzenetet a címzetteknek.
9. A Mégsem nyomógomb hatására az ablak bezáródik.

TIPP

Az üzenetek újraküldése azok megjelenítése nélkül is kezdeményezhető, ehhez ki kell jelölni a kívánt üzenetet és a táblázat alatt lévő Újraküldés gombra kattintva az üzenet automatikusan elküldésre kerül.